

UNAPRJEĐENJE STRATEGIJA PROVOĐENJA USMENOG ISPITIVANJA U NASTAVI ENGLESKOG JEZIKA

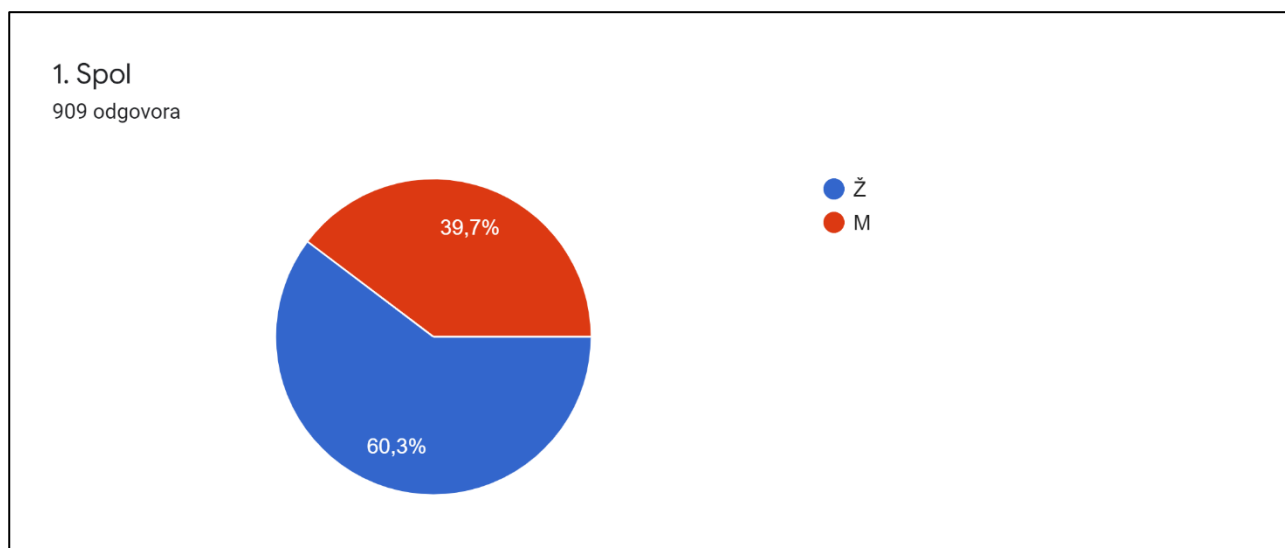
Anita Živković ¹, Ivana Pločkinić ²

¹ Tehnička škola, Šibenik

² III. gimnazija, Split

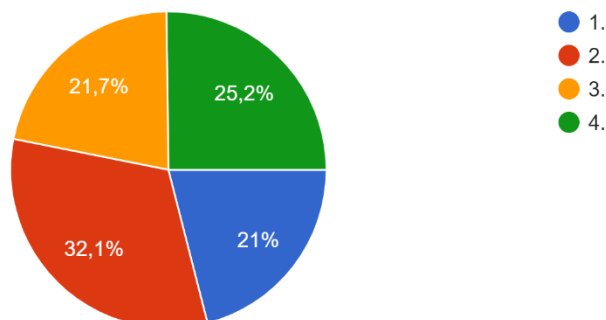
Svjesne činjenice da je usmeno ispitivanje izuzetno kompleksno i zahtjevno, kako za učenike tako i za nastavnike, odlučile smo provesti istraživanje u svrhu poboljšanja načina provođenja usmenog ispitivanja u nastavi engleskog jezika. Za potrebe ovog istraživanja anketirano je 909 učenika iz četiri županije na području Republike Hrvatske: Šibensko-kninske, Splitsko-dalmatinske, Vukovarsko-srijemske i Dubrovačko-neretvanske. Učenici su ispunili on-line upitnik koji sadrži 21 pitanje i u potpunosti je anonimn.

U istraživanju je sudjelovalo 548 učenica (60%) i 361 učenik, od toga 50,7% učenika srednjih strukovnih škola i 49,3% učenika gimnazija. U istraživanju je sudjelovao otprilike jednak broj učenika prvih, trećih i četvrtih razreda, te nešto veći broj učenika drugih razreda (32,1%).

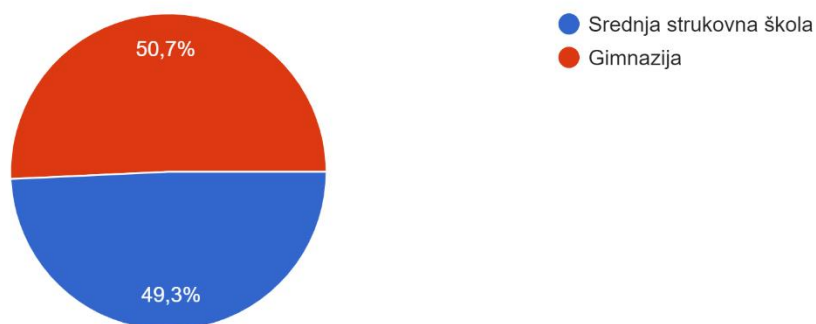
2. Koji razred srednje škole pohađaš?

909 odgovora

3. Koju vrstu škole pohađaš?

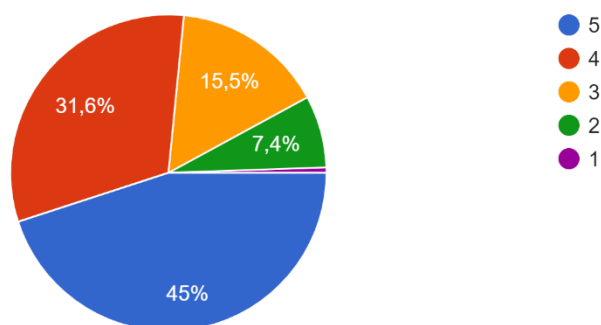
909 odgovora

Ne možemo se ne osvrnuti na podatak da će, prema rezultatima istraživanja, gotovo 80% od 909 ispitanika u svojoj svjedodžbi na kraju ove nastavne godine imati upisan odličan ili vrlo dobar uspjeh iz engleskog jezika. Moderne tehnologije i dostupnost interneta pružile su današnjim učenicima ono o čemu su nastavnici s dugogodišnjim iskustvom mogli samo sanjati - izloženost autentičnom engleskom jeziku od najranije dobi i to u neograničenim količinama. Takva izloženost rezultirala je zadivljujućom razinom kompetencija koje učenici posjeduju kada je u pitanju poznavanje engleskog jezika tako da nerijetko u razgovoru s njima imamo osjećaj da razgovaramo s izvornim govornicima. Neupućeni bi mogli pomisliti da je time poučavanje engleskog jezika u današnje vrijeme lakše i manje zahtjevno. Istina je potpuno suprotna. Proces poučavanja time je postao puno izazovniji i zahtjevniji za nastavnike koji bi svojim poučavanjem izvrsnim učenicima trebali omogućiti napredak s jezičnog aspekta kako bi postali 'izvrsniji', vodeći pri tom računa da nastavni proces bude prilagođen i ostalim učenicima jer nastavni proces ne može i ne smije biti osmišljen tako da ga mogu pratiti samo izvrsni učenici.

4. Koja je tvoja trenutna prosječna ocjena iz engleskog jezika?

909 odgovora

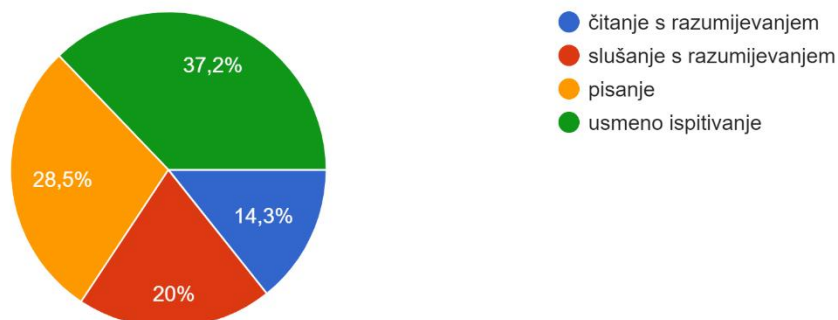

Cilj istraživanja bio je saznati koji element vrednovanja u nastavi stranog jezika kod učenika izaziva najviše stresa i koje strategije provođenja usmenog ispitivanja mogu pomoći učenicima u ostvarivanju najboljeg rezultata. Očekivano, učenici su vrednovanje produktivnih jezičnih vještina govorenja i pisanja, okarakterizirali stresnijim od vrednovanja receptivnih vještina u koje, po tradicionalnoj podijeli, spadaju slušanje i čitanje s razumijevanjem. Novi element vrednovanja jezično posredovanje, koji je kurikularnom reformom uveden u treće i četvrte razrede četverogodišnjih škola, izuzet je od ovog istraživanja.

Bez obzira na uspjeh učenika jedno je sigurno, ocjenjivanje uvijek izaziva određenu razinu stresa. Iako smo bile gotovo sigurne da će vrednovanje jedne od produktivnih vještina biti odabrano kao najstresnije, nismo mogle sa sigurnošću predvidjeti hoće li prevaga po pitanju stresa otići na stranu govorenja ili pisanja. Istraživanje je pokazalo da je za učenike najstresnije vrednovanje vještine govorenja (37,2%), dok ocjenjivanje vještine pisanja najviše stresa izaziva kod 28,5% učenika. Govorenje je kompleksna vještina koja podrazumijeva mnogo čimbenika: sposobnost da u jako kratkom vremenu učinkovito iznesete svoje misli, točnost, tečnost, izgovor, zbog čega usmeno ispitivanje predstavlja izazov i za učenike i za nastavnike. Ono što je zajedničko nastavnicima i učenicima je činjenica da je vremena za razmišljanje kod vrednovanja vještine govorenja malo, a otpada i mogućnost opetovanog provjeravanja eventualnih pogreški.

5. Ocjenjivanje kojeg elementa u nastavi stranog jezika izaziva kod tebe najviše stresa?

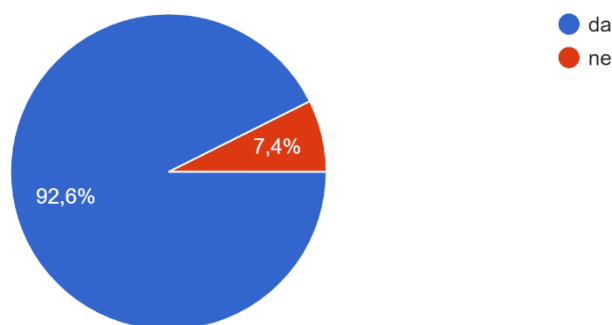
909 odgovora

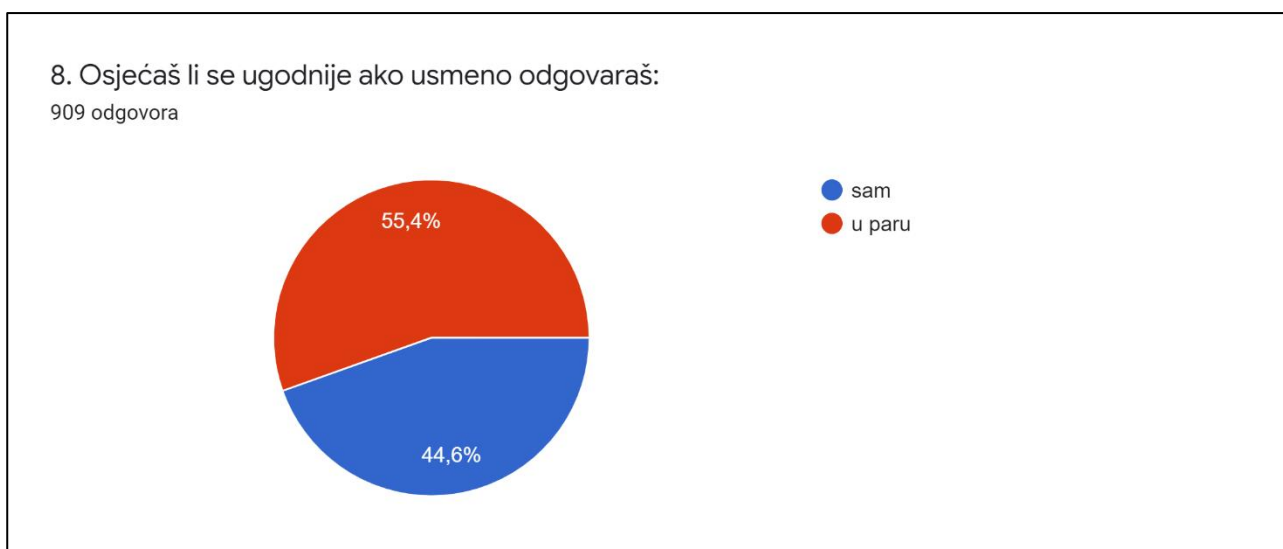
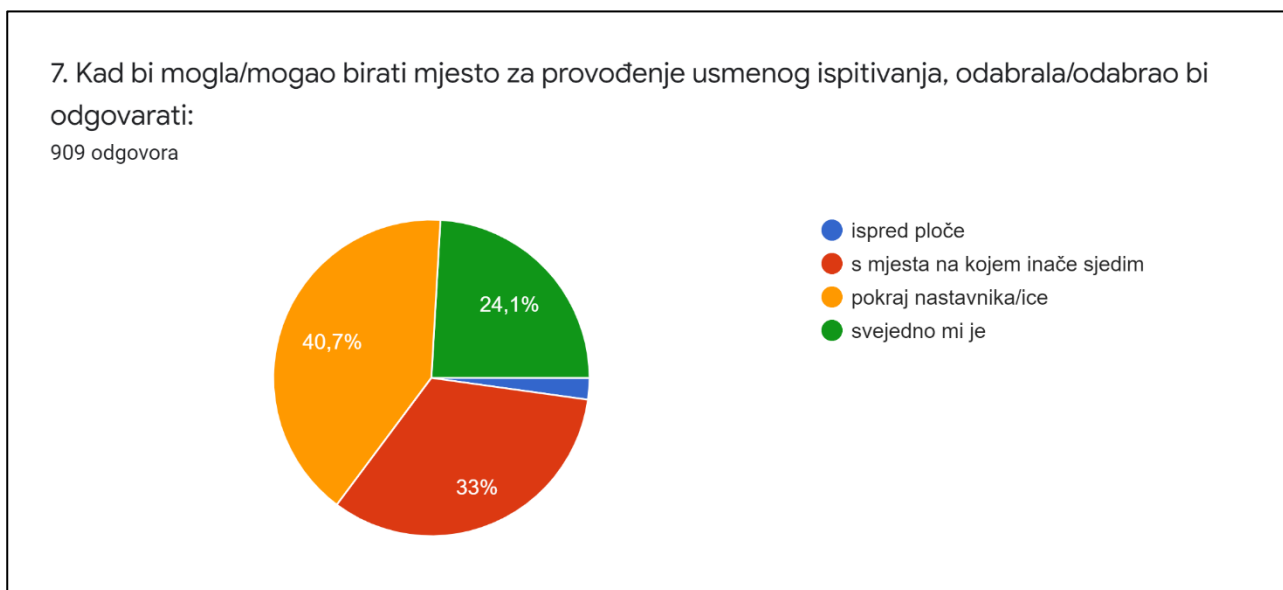
Neminovna je činjenica da se odnos na relaciji učenik- nastavnik uvelike promijenio u zadnjih desetak godina. Pogledamo li unatrag samo posljednje dvije, tri godine, od izbijanja pandemije Covid-19 pa do danas, ne možemo ne primijetiti da naš odnos s učenicima nikada nije bio bliži. Ipak, treba imati na umu da ne trebamo biti prijatelji s učenicima da bi se prema njima odnosili prijateljski. Emocije prisutne, kako kod učenika tako i kod nastavnika, imaju veliki utjecaj i kad je u pitanju ispitna anksioznost. Ovoj tezi govori u prilog i podatak da 92,6% ispitanika smatra kako usmeno odgovaranje u pozitivnom ozračju i ohrabrujući govor tijela nastavnika imaju utjecaj na uspješnost njihovog usmenog odgovaranja. Obraćanje s visoka, kolutanje očima, glasno ponavljanje učenikovih pogreški, neće ni na koji način pozitivno utjecati na učenika i njegov uspjeh.

6. Smatraš li da pozitivan/ohrabrujući stav nastavnika ima utjecaj na uspješnost tvoga usmenog izlaganja?

909 odgovora

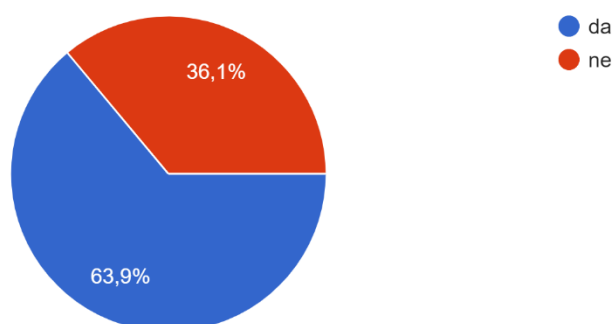
Kako bi učenicima pružili osjećaj sigurnosti i opuštenosti za vrijeme usmenog odgovaranja, trebalo bi uzeti u obzir odgovore učenika koji se odnose na pitanje vezano za mjesto provođenja usmenog ispitivanja. Učenici najradije biraju usmeno odgovarati u neposrednoj blizini nastavnika (40,7%), a odmah iza toga biraju mjesto na kojem inače sjede (33%). Najugodnije se osjećaju ukoliko za vrijeme njihovog usmenog odgovaranja ostatak razreda radi u paru ili grupi na nekim drugim zadacima (54,7), što je i razumljivo jer učenici osjećaju dodatan pritisak ukoliko je fokus svih ostalih učenika isključivo na njima. 40,4% učenika kaže da im nije važno što rade drugi učenici dok oni odgovaraju. Na postavljeno pitanje osjećaju li se učenici ugodnije ako usmeno odgovaraju sami ili u paru preferencije su podjednako raspodijeljene.

U stjecanju samopouzdanja učenicima može pomoći održavanje probnih usmenih ispita (eng. mock exams) i za 63.9% učenika je to dobra ideja. Probno usmeno ispitivanje svakako bi trebalo provesti za učenike prvih razreda.

10. Misliš li da je dobra ideja da se prije usmenog ispitivanja održi probno usmeno ispitivanje koje nije za ocjenu?

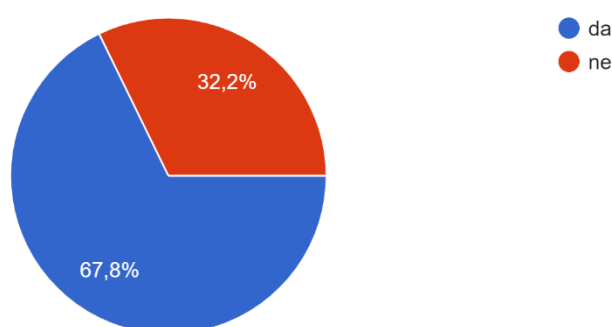
909 odgovora

Na početku svakog usmenog ispitivanja uputno bi bilo postaviti jedno ili više neformalnih pitanja poput: 'Kako si danas?' ili 'Kako je protekao tjedan u školi?' jer se gotovo dvije trećine učenika izjasnilo da im takva pitanja pomažu ublažiti početnu tremu.

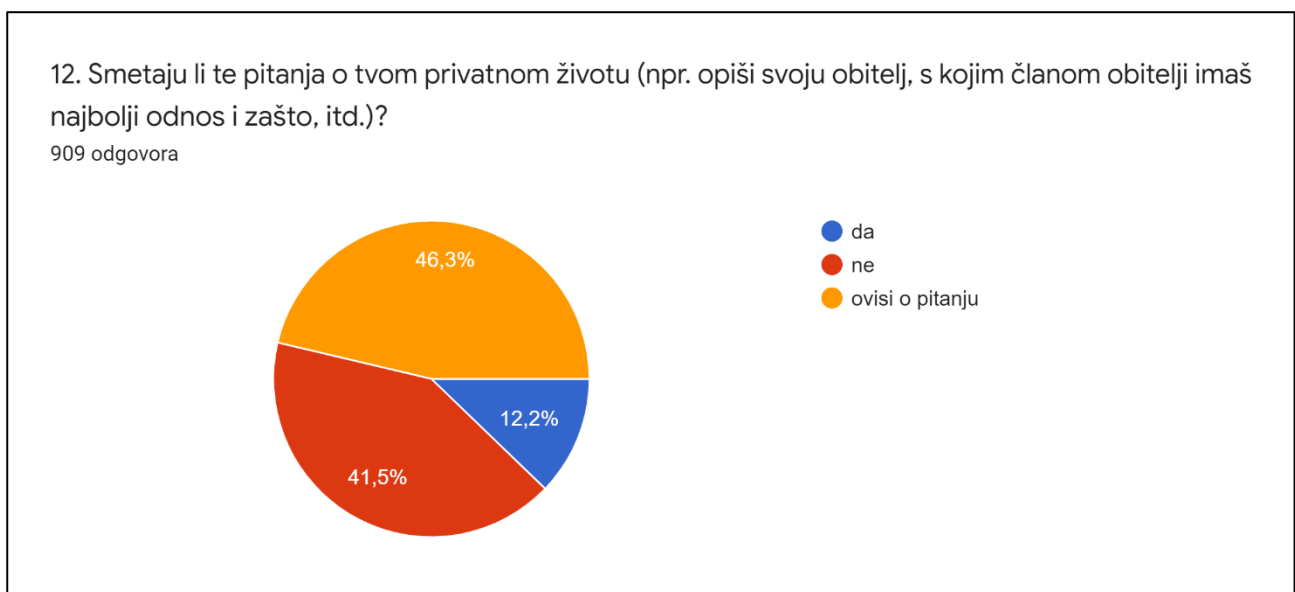
11. Pomažu li ti neformalna pitanja poput 'Kako si danas?' ili 'Kako je protekao tjedan u školi?' ublažiti početnu tremu?

909 odgovora

Kad se radi o pitanjima koja se tiču privatnog života učenika, 41,5% izjasnilo se da im ne smetaju pitanja koja se odnose na njihov privatni život, dok za 46,3 % učenika spremnost na razgovor o privatnom životu ovisi o postavljenom pitanju. 12,2% učenika ne bi htjelo da im se postavljaju pitanja takvog tipa. Za potrebe ovog istraživanja i stručnog članka pregledale smo nekolicinu udžbenika različitih izdavača i zanimljivo je primijetiti da je u svakom udžbeniku koji je obrađivao temu obitelji sveprisutan zadatak: opiši svoju obitelj, nabroji članove svoje nuklearne ili proširene obitelji, s kim si blizak, s kim živiš, s kim si odrastao. Nije iznenađujuće da će učenici iz funkcionalnih obitelji u kojima vladaju skladni odnosi, bez zadržke i neugode, a često i s veseljem ispričati kako se

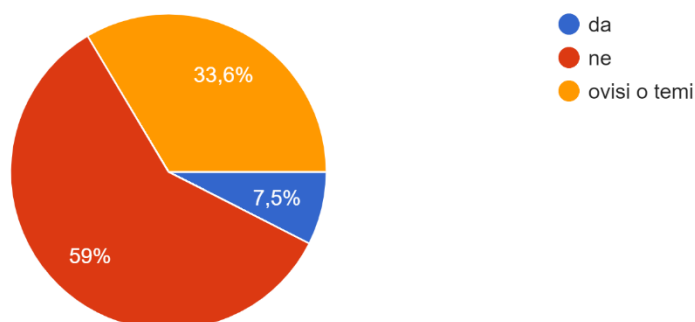
s bratom ili sestrom svađaju oko posuđivanja odjeće ili pospremanja zajedničke sobe. Ali, postavlja se pitanje što s učenicima koji dolaze iz nefunkcionalnih ili nekonvencionalnih obitelji. Jesu li takva pitanja primjerena ako unaprijed znamo da njihova obiteljska situacija nije idealna i da će kod nekih učenika izazvati određenu količinu nelagode ili srama? Polazeći od činjenice da niti jedan nastavnik ne postavlja ovakva pitanja iz radoznalosti i želje za saznanjima o učenikovom privatnom životu, već iz puke potrebe za provjeravanjem ovladanosti jezikom na određenu temu, možda rješenje leži u načinu na koji ćemo učenicima postaviti takav zadatak pa možemo posegnuti za materijalima u vidu fotografija ili natuknica na osnovu kojih će učenik opisati bilo koju obitelj, a ne nužno svoju.

S druge strane, učenici su pokazali veću spremnost za odgovaranje na pitanja koja se odnose na njihove osobne stavove vezane uz kontroverzne i društveno osjetljive teme. Skoro 60% ispitanika žele razgovarati o takvim temama dok za 33,6 % ispitanika ta spremnost ipak ovisi o temi. Mali postotak učenika (7,5%) ne bi htio iznositi svoje stavove vezane uz kontroverzne i društveno osjetljive teme. Nastavnici bi trebali biti pažljivi pri odabiru tema za razgovor. Nastavniku se sugerira da se u potpunosti stavi u poziciju aktivnog slušatelja koji od učenika ima pravo tražiti argumentaciju stava pritom nikako ne namećući svoj stav. Znatno dio učenika (67,8%) iznijet će stav koji uistinu misli, ali nije zanemariv niti postotak učenika čije iznošenje stava ovisi o nastavniku (25,7%). Ostatak učenika iznijet će stav za koji misle da bi se mogao svidjeti nastavniku/nastavnicima.

13. Smetaju li ti pitanja o tvojim osobnim stavovima vezanima uz kontroverzne i društveno osjetljive teme?

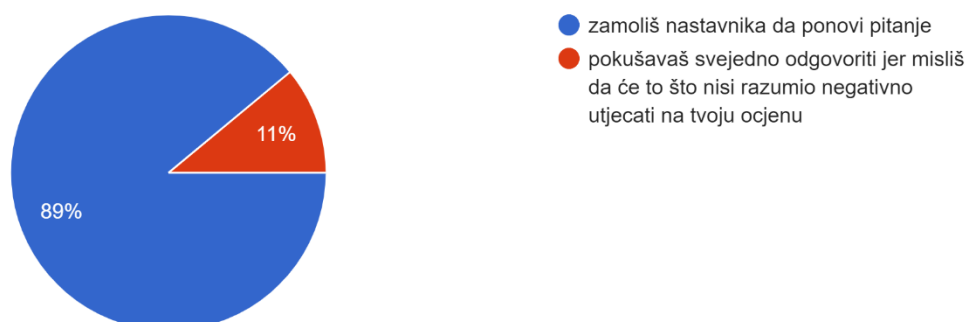
909 odgovora

Ukoliko nisu dobro razumjeli pitanje gotovo 90% učenika će od nastavnika zatražiti da im ponovi pitanje što upućuje na postojanje pozitivnog odnosa između učenika i nastavnika u kojem se učenici osjećaju slobodno postaviti nastavniku pitanje i za vrijeme usmenog odgovaranja. Samo 100 učenika (11%) neće se usuditi pitati nastavnika da ponovi pitanje već će svejedno pokušati odgovoriti jer misle da će to što nisu dobro razumjeli pitanje negativno utjecati na njihovu ocjenu.

15. Ukoliko nisi dobro razumio pitanje koje ti je nastavnik postavio:

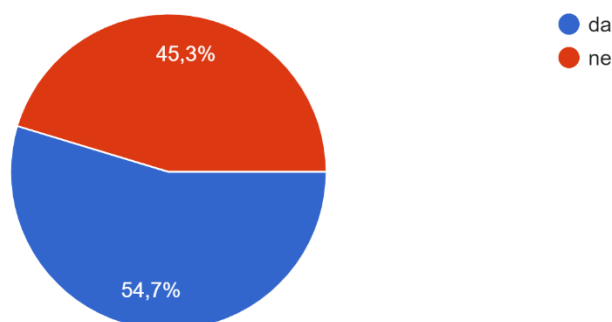
909 odgovora

Posebno mjesto i značaj u procesu vrednovanja pripada ispravljanju učeničkih pogrešaka za vrijeme usmenog ispitivanja. Učestalost i načini ispravljanja pogrešaka direktno utječu na motiviranost i samopouzdanje učenika što je vidljivo iz rezultata istraživanja jer za 55% učenika učestalo ispravljanje pogrešaka za vrijeme usmenog ispitivanja djeluje obeshrabrujuće. Ispravljamo li svaku ili gotovo svaku pogrešku koju učenik napravi onemogućit ćemo učenikovu fluentnost nauštrb točnosti.

16. Osjećaš li se obeshrabreno ako nastavnik učestalo ispravlja tvoje pogreške za vrijeme usmenog odgovaranja?

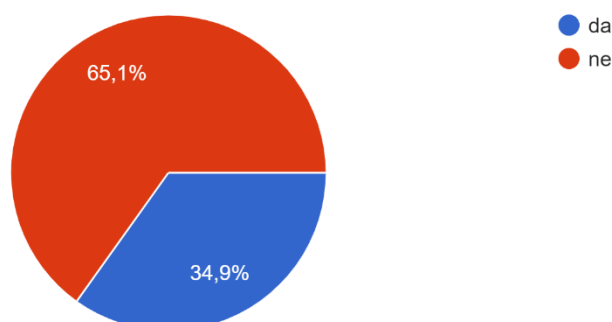
909 odgovora

Bilješke o učenikovim postignućima su neizostavan dio sumativnog vrednovanja vještine govorenja. Vođenje bilješki u e-dnevniku ili papir-olovka bilježenje za vrijeme usmenog odgovaranja za 65% ispitanika nema utjecaj na uspješnost njihovog usmenog odgovaranja. Ipak, trebali bismo uzeti u obzir podatak da je 35% ispitanika izjavilo da ih vođenje bilješki za vrijeme odgovaranja dekoncentrira. Kako bismo bolje razumjeli zašto na neke učenike vođenje bilješki ima negativan utjecaj može nam pomoći podatak da jednak postotak učenika – 35% misli da vođenje bilješki znači da su nešto pogriješili. Vrednovanje vještine govorenja od nastavnika traži maksimalnu usredotočenost i nije lako zapamtiti sve što bi nastavnik htio zabilježiti. Iz tog razloga dio nastavnika vodi bilješke za vrijeme učenikova odgovaranja. Bez obzira što je za nastavnika to puno teže, bilo bi najbolje zapisati bilješku neposredno nakon završetka odgovaranja, barem u slučaju kada primijeti da vođenje bilješki dekoncentrira učenika.

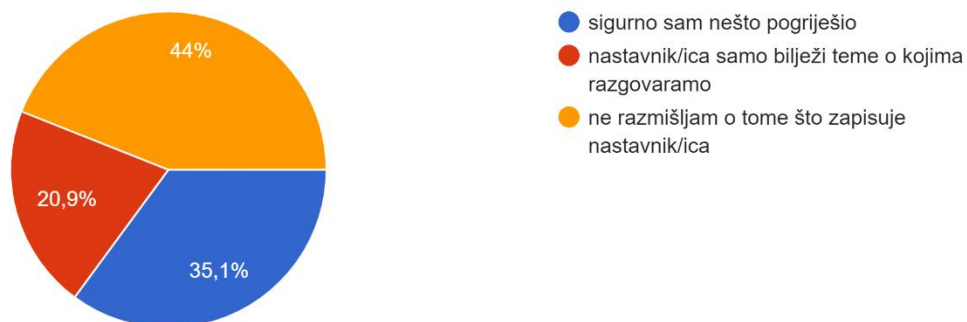
17. Dekoncentrira li te ako za vrijeme usmenog ispitivanja nastavnik vodi bilješke (u e-dnevniku ili na papiru)?

909 odgovora

18. Ako nastavnik upisuje bilješke za vrijeme usmenog ispitivanja prvo što pomisliš je :

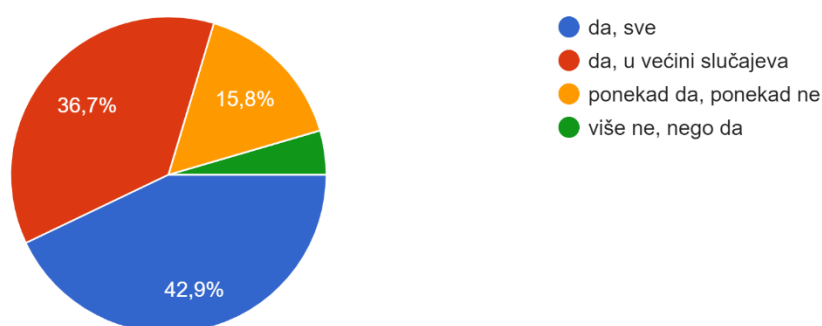
909 odgovora

Iako bi ocjene trebale predstavljati objektivan i pouzdan indikator usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda, za sumativno vrednovanje produktivnih vještina, nažalost, ne postoje mjerni instrumenti koji bi osigurali stopostotnu objektivnost. Kurikularna reforma, na velika vrata, uvela je korištenje rubrika za vrednovanje koje nastavniku pomažu postići što veću objektivnost pri ocjenjivanju. Prije procesa vrednovanja učenike je potrebno, na njima razumljiv način, upoznati s kriterijima vrednovanja odnosno sastavnicama i opisnicama rubrika. Rezultati istraživanja ukazuju na činjenicu da, usprkos složenosti i zahtjevnosti vrednovanja usmenog odgovora, nastavnici postižu visok stupanj slaganja s mišljenjima učenika po pitanju ocjena iz usmenog odgovaranja jer bi 80% učenika u svim ili u većini slučajeva sebi dali istu ocjenu koju im je dao nastavnik.

19. Misliš li da su tvoje dosadašnje ocjene iz usmenih odgovora objektivne?

909 odgovora

Nakon što nastavnik ocijeni učenika, potrebno je obrazložiti ocjenu jer učenik ima pravo na povratnu informaciju o usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda i napretku. Učeniku treba reći što je napravio dobro, a na čemu treba još dodatno poraditi. Povratna informacija mora biti razumljiva učeniku i važna je ne samo za učenika i roditelja već i za nastavnika. Prema rezultatima istraživanja 52% ispitanika dobije obrazloženje za svaku ocjenu iz usmenog odgovora. Oko 36 % učenika

obrazloženje dobije ponekad, a 12% nikad. Moramo priznati da mjesta za poboljšanja u ovom dijelu vrednovanja sigurno ima.

Prema Pravilniku o vrednovanju usmeno ispitivanje nije potrebno najaviti. Međutim, visoki postotak ispitanika (92%) stavlja je da bi postigli bolji uspjeh na usmenom ispitivanju kada bi se usmeno ispitivanje unaprijed najavilo.

ZAKLJUČAK:

Rezultati ovog istraživanja potvrdili su pretpostavku da vrednovanje vještine govorenja u nastavi engleskog jezika izaziva najveću razinu ispitne anksioznosti. Iz rezultata istraživanja dobili smo odgovor na pitanje u kojoj mjeri poticajno ponašanje nastavnika, primjeren odabir pitanja koja se odnose na privatni život i stavove učenika, odmjereno ispravljanje učeničkih pogrešaka, unaprijed objašnjeni kriteriji ocjenjivanja i upravljanje razredom imaju utjecaj na uspješnost usmenog odgovaranja. Rezultati istraživanja mogu pomoći nastavnicima u unaprjeđenju cjelokupnog procesa

vrednovanja vještine govorenja i otvaraju put ka stvaranju pozitivnog ozračja u kojem će se učenici osjećati ugodnije i postići bolje rezultate. Učenici tako postaju dionici u kreiranju strategija usmenog ispitivanja koje za cilj imaju smanjenje razine ispitne anksioznosti.